

Hi

Regio Noordwest

Vrouwen die hun mannetje staan

Ingrid en Maria over werken bij Heijmans

De Natuurladder:

in gesprek over natuurvriendelijk bouwen

Bouwkeet met lage drempel

Hoe duidelijke communicatie een verschil kan maken

"We hebben opdrachtgevers nodig die openstaan voor innovaties"

Actieplan Duurzaam Beton



“De CO₂-uitstoot van LEAB is 30 à 40% lager”

8



Natuur-
vriendelijker
bouwen

18



Waarom Ingrid en Maria
met veel plezier bij Heijmans
werken, ook al zijn ze als vrouw
in de minderheid

12



Een 10 voor de samenwerking

14

Colofon

Heijmans Infra B.V. – Regio Noordwest
Zaandammerweg 14
1566 PG Assendelft
Postbus 43
1566 PG Assendelft
T: 075 - 687 2222

Vestiging Pijnacker
Katwijkerlaan 115
2641 PE Pijnacker

E: infranoordwest@heijmans.nl
www.heijmans.nl

Publicatie september 2025

Regiomanager
Stefan de Munck

Redactie
Heijmans:
Henk Kraaij, Inge Hoevenaars

Teksten
Firma Fluks

Vormgeving
Meine Steenbakkers
Heijmans:
Inge Hoevenaars

Fotografie
Maikel Samuels photographer
Marc Blommaert photography & film

Met dank aan
Gemeente Katwijk: Jan van der Marel

En alle betrokken collega's:
Adrie van der Burgt, Alec Amsterdam,
Aloy Stingerland, Edwin Koppes,
Ingrid Meddens, Leon Dielen,
Maria Odor, Nick Vervoort

heijmans

Voorwoord

“Duurzamer werken? Dat kan hier nog niet.” Als ik dat hoor tijdens een aanbesteding of bij een opdrachtgever, zet ik al mijn energie in om het wel mogelijk te maken. Want natuurlijk zijn er altijd tien redenen te bedenken waarom iets niet kan. Maar één goede reden waarom het wel kan, is genoeg om het te proberen. Dat is ook hoe we binnen Heijmans het gesprek voeren: niet blijven hangen in belemmeringen, maar samen zoeken naar wat wel mogelijk is. Want in elk project, met iedere opdrachtgever, kunnen we stappen zetten richting verduurzaming. In deze derde editie van Hi laat ik graag zien hoe dat in de praktijk leidt tot inspirerende resultaten.

In de regio Noordwest zijn we ervan overtuigd dat we onze opdrachtgevers nodig hebben om stappen te kunnen zetten op het gebied van verduurzaming. Daarom richten we onze pijlen op langdurige contractvormen als bouwteams en meerjarige samenwerkingscontracten. We zoeken opdrachtgevers die net als wij intrinsiek gemotiveerd zijn om de omgeving beter te maken, ook op lange termijn.

Voor ons gaat duurzaamheid verder dan CO₂-besparing. Het gaat ook over welzijn, leefbaarheid en verbinding met de mensen om ons heen. Door onze ambities duidelijk uit te dragen, komen we in contact met opdrachtgevers die hetzelfde willen. En opdrachtgevers die nog niet zover zijn? Die leggen we graag uit waarom we verduurzamen zo belangrijk vinden. Onze idealen zijn niet zweverig: ze zijn vertaald naar concrete plannen. Om die te realiseren, hebben we elkaar nodig. Verduurzamen kost geld. Soms in de vorm van een langzamere productie, soms zit het hem in een ingewikkeldere logistiek of investering in nieuw materieel. Als we die uitdagingen samen aangaan, worden ze overkomelijk.

De Natuurladder is een van de manieren om duurzaamheid in projecten naar een hoger plan te tillen. Op pagina 18 lees je hoe we deze tool inzetten in onder andere de gemeente Haarlem. Dit voorbeeld laat zien dat duurzame winst niet heel ingewikkeld hoeft te zijn. Een goed maaibeeld of het verbeteren van de bodem kan al een verschil maken. Wat dat betreft is duurzaam werken gewoon een mindset die we ons allemaal eigen kunnen maken.

Stefan de Munck
Regiodirecteur Heijmans Infra regio Noordwest



Voorwoord Stefan de Munck	3
Actieplan Duurzaam Beton	4
Column: veiligheid	7
Laag Energie Asfalt Beton	8
Vrouwen die hun mannetje staan	12
Herinrichting Rijnsburg	14
De Natuurladder	18



Adrie van den Burgt
Adviseur duurzaamheid |
Heijmans Infra

Nick Vervoort
Innovatiemanager |
Heijmans Infra

Duurzaam beton

“Er komen veel innovaties op beton aan, maar we hebben opdrachtgevers nodig die daarvoor open staan. Wie doet er mee?”

Heijmans is koploper in de verduurzaming van de betonsector. Adrie van der Burgt en Nick Vervoort willen daar met hun actieplan 'Duurzaam Beton: onze ondergrens' een versnelling in aanbrengen. “Geen mooie woorden, maar concrete acties die we nu gaan implementeren.”

Wat in 2023 begon als een gedurfde uitspraak om in 2040 volledig klimaatneutraal te opereren, is omgezet naar een concreet actieplan voor Heijmans. Nick Vervoort, innovatiemanager bij Heijmans Infra: “Er is veel gaande in de betonwereld en er is niet één knop waar we aan kunnen draaien om verduurzaming te bereiken. Samen met ons team van experts hebben we dit onderwerp flink beetgepakt en teruggebracht naar een overzichtelijk actieplan waar iedereen bij Heijmans mee aan de slag kan.”

Actieplan Duurzaam Beton

Het actieplan bestaat uit een aantal overkoepelende maatregelen en een aantal maatregelen die aan een tijdspad gekoppeld zijn. “We hebben per twee jaar beschreven wat er tot 2030 moet gebeuren op het gebied van circulariteit, CO₂- en MKI-reductie (Milieu Kosten Indicatie) om uiteindelijk in 2040 volledig CO₂-neutraal te kunnen opereren”, legt de innovatiemanager uit. “Om dat te behalen worden we gaandeweg de tijdlijn steeds strenger op onszelf. Op het gebied van circulariteit zie je bijvoorbeeld dat een steeds hoger percentage van ons betonmengsel

secundair moet zijn, van twintig procent in 2025-2026 naar minimaal vijftig procent in 2029-2030.” Samenwerking is nodig om het actieplan te laten slagen. Adrie van der Burgt, adviseur duurzaamheid bij Heijmans: “Het is een flinke opgave, maar door meerdere specialisten te betrekken binnen en buiten Heijmans kunnen we het voor elkaar krijgen.” Hiermee doelt de adviseur ook op samenwerking met kennispartners, leveranciers en andere bouwers.

Prioriteit voor duurzame innovatie

Adrie en Nick merken dat opdrachtgevers vaak andere prioriteiten hebben dan duurzaam innoveren. “Als je vraagt wat opdrachtgevers belangrijk vinden, dan zijn dat vaak constructieve veiligheid, kostprijs en leveringszekerheid”, legt Nick uit. “Dit betekent dat duurzame innovaties soms wat langer nodig hebben om in de praktijk te worden toegepast. Onze techneuten proberen dit te verbeteren door uitgebreid in gesprek te gaan met de opdrachtgever. Zo kunnen we achterhalen wat ze nodig hebben aan testen, monitoring en onderbouwing om met een gerust hart de innovatie of duurzame oplossing in te zetten.” ►

Oproep aan opdrachtgevers

De heren willen graag een oproep doen aan de opdrachtgevers: laten we duurzaamheid standaard opnemen in de uitvraag en het voldoende waarderen. Adrie: "Als uiteindelijk tachtig of negentig procent van de opdrachten nog steeds op prijs wordt gebaseerd, dan verliest dit actieplan zijn waarde. We hopen als koploper dat stukje vertrouwen te kunnen winnen. Heijmans investeert in kennis, pilots en onderzoek. We hebben onze opdrachtgevers nodig. Alleen door gezamenlijk vertrouwen kunnen we deze lange termijn doelstellingen bereiken. Als alles vastligt, kunnen we alleen leveren wat volgens de bestaande normen mogelijk is."

Nick vult aan: "Het is belangrijk om als opdrachtgever een ruimte in te bouwen voor verduurzaming en losse pilots. We hebben hartstikke veel innovaties in de pijplijn, maar voordat we die generiek en grootschalig kunnen toepassen moeten we eerst door die pilotfase heen. Dat kan alleen samen met opdrachtgevers."

Circulariteit

In de regio Noordwest werkt Heijmans langdurig samen met de Urban Mine van de Rutte Groep. Gesloopt beton wordt hier met een innovatieve breek-techniek weer terug gebracht naar de oorspronkelijke grondstoffen. Om daarmee weer hoogwaardig nieuw beton te kunnen maken. Hiermee zetten we enorme stappen in circulariteit en verlagen we de CO₂ footprint van het beton.



Inzet van herwonnen/circulaire materialen voor de productie van beton

Heijmans zet concreet in op verduurzamen met dit actieplan. Hiermee kunnen we aan de slag, maar we hebben hier de hele keten bij nodig. Dus.... doen jullie mee? Neem contact met ons op om het volledige actieplan te zien.

Adrie: "Mijn oproep aan de regio Noordwest is dan ook: lever beton in bij de Urban Mine als het vrijkomt op jouw project, zodat het hergebruikt kan worden Dit komt nadrukkelijk terug in ons actieplan."

Het kan samen

In het verduurzamen van beton draait het om bewustwording, tijd en ruimte vrijmaken en het gesprek aangaan. "Het kan samen", zegt Adrie. "Met een kennisinstelling als de TU Delft, een innovatieve leverancier, wij als hoofdaannemer en een of meerdere opdrachtgevers: samen kunnen we de stappen maken die nodig zijn."

Pijlen richten op een duurzame toekomst heeft ook als gevolg dat Heijmans niet meer inschrijft op projecten die niet duurzaam genoeg zijn. Nick: "Dat klinkt misschien onaardig, maar het past niet meer bij onze ambities." Adrie vult aan: "We kiezen liever voor duurzame dan voor traditionele projecten. Die passen strategisch beter bij ons." ■

Column

Samen werken aan een veilige werkcultuur



Heijmans scoort een vier uit vijf op de veiligheidscultuurladder en daar is Alec Amsterdam, coördinator veiligheid bij Heijmans Infra regio's Noordwest en Zuidwest, trots op. "Het laat zien dat wij als bedrijf een extra stap zetten als het om een veilige werkcultuur gaat." In deze column vertelt hij wat dat in de praktijk betekent.

Als je bij Heijmans komt werken, staat er tijdens de kennismakingsdagen iemand van de directie of het managementteam klaar om kennis met je te maken en je op het hart te drukken dat jouw mening ertoe doet. Gebeurt er iets waar je het niet mee eens bent of waarbij je je niet prettig of veilig voelt? Spreek je uit. Welke functie je ook hebt: jouw stem telt. Het is een van de situaties die laat zien hoe we proactief werken aan veiligheid en waarom we op trede vier van de Veiligheidscultuurladder staan. Veiligheid is geïntegreerd in onze organisatie, medewerkers zijn betrokken en spreken elkaar aan op onveilig gedrag.

Veiligheid zit in ons DNA

Elk jaar controleert een extern auditteam in alle lagen van de organisatie hoe het ervoor staat met de veiligheidscultuur binnen Heijmans. Drie pijlers staan daarbij centraal: communicatie, gedrag en houding. Communicatie gaat over je vrij voelen om je uit te spreken, gedrag over het handelen volgens veiligheidsnormen, houding over het besef dat veiligheid een gedeelde verantwoordelijkheid is. Laatst was ik zelf bij een cultuuraudit op een bouwplaats in Haarlem. De uitvoerder daar zei: "Het komt niet bij me op om medewerkers in een onveilige situatie te brengen. En als dat toch zou gebeuren, weet ik zeker dat mijn team mij daarop aanspreekt." Mooi om terug te horen. Je kunt achter je bureau bedenken dat de sfeer open en veilig moet zijn, maar als je merkt dat dit ook echt in het DNA van de organisatie zit – van management tot uitvoering – heb je je doel bereikt.

Vangnet van vertrouwenspersonen

Natuurlijk gebeurt er in de praktijk weleens iets wat niet direct onveilig is, maar waardoor de veiligheid of de werkcultuur in het geding komt. Daarom is er een vangnet van vertrouwenspersonen met wie je dit soort situaties kunt bespreken. Deze collega's zijn goed zichtbaar in de organisatie; op de kantoorlocaties hangen overzichten met hun namen en foto's. Als ik zelf iets zie waar ik mijn vraagtekens bij heb, wijs ik medewerkers hierop. Dat hoort bij mijn functie. Zo heb ik weleens gezegd: "Ik zie iets gebeuren. Als dat je dwarszit, weet dan dat er altijd iemand is met wie je dit kunt bespreken."

Leren van elkaar

Als Heijmans zijn we er trots op dat we op trede vier van de veiligheidscultuurladder staan. Dat willen we zo houden. Daarom kijken we continu hoe we de veiligheidscultuur verder kunnen versterken. Zo houden we gezamenlijk op de projecten een dagstart waarin iedereen elke ochtend de ruimte krijgt om knelpunten uit te spreken voordat het werk begint. Ook bezoekt een werkvoorbereider elk kwartaal een lopend project om met eigen ogen te zien hoe afspraken in de praktijk uitpakken en om hierover in gesprek te gaan met de uitvoerders. Wat gaat goed, wat kan beter en hoe nemen we die lessen mee naar een volgend project? Dat is de cultuur van Heijmans: elke schakel telt. Door van elkaar te leren, blijven we onszelf ontwikkelen. ■

Afscheid
van een
asfaltmythe.
Leve LEAB!

Frits Stas
Innovatie manager |
Heijmans Infra



Ze durfden er een stoomwals om te verwedden, de Nederlandse wegenbouwers. Zelfs wel twee. Want jarenlang wisten ze het zeker: asfalt moet 170 °C à 180 °C heet zijn. Niet lager. Sinds 1 januari maakt warm asfalt een einde aan die stelligheid. Gesprek met Frits Stas, innovatie manager bij Heijmans.

Tien jaar geleden kwam het Akkoord van Parijs tot stand. Een klimaatverdrag inclusief dampende beloften: minder CO₂-uitstoot, meer circulariteit. Op eigen initiatief staken Heijmans, BAM en andere wegenbouwers – verenigd onder de vlag van VBW [Bouwend Nederland] – de koppen bij elkaar. Hun streven: de traditionele 170 °C à 180 °C -grens van Hot Mix Asfalt [HMA] verlagen. Want hoe minder aardgas een asfaltinstallatie verbruikt, des te lager de CO₂-uitstoot. Gelukt? Ja, bewijst Warm Mix Asfalt [WMA], dat bij 140 °C tot stand komt. Feitelijk bestaat de productietechniek al twintig jaar. Indertijd slaagde zowel Heijmans als BAM erin om het – ieder op eigen wijze – te ontwikkelen. Maar de noodzaak om warm asfalt te vermarkten, ontbrak. Begin deze eeuw lag de aardgasprijs lager en was er nog amper besef van broeikasgassen. Bovendien riep de techniek om vervolmaking.

Mijlpaal
Dat is gelukt: een mijlpaal, in wegen bouwtermen. Want geen kwaad woord over Willie Wortel, de geniale uitvinder uit Donald Duck, maar qua innovatieve kracht kunnen de technologen van Heijmans en BAM met hem wedijveren. Een van hen is Frits Stas, innovatie manager Heijmans. Op het kantoor van AsfaltNu in Den Bosch somt hij moeiteloos de pluspunten van warm asfalt op. “De CO₂-uitstoot is 30 à 40% lager. Daarnaast vermindert ons asfalt de MKI-waarde met 30%. Dat is gunstig voor klimaat, natuur, lucht, bodem en water. Niet onbelangrijk voor een bouwbedrijf dat gezonde leefomgevingen wil maken.” De productnaam is LEAB, wat staat voor Laag Energie Asfalt Beton. LEAB bezorgt Heijmans en BAM een koploperspositie, stelt Frits. “Want het verenigt het beste van de technieken voor warm asfalt die beide bedrijven hebben ontwikkeld.”

Trendbreuk
Mitsen, maren en bezwaren zijn er ook – dit is Nederland. Bovendien roept een trendbreuk onvermijdelijk vragen op in de traditiegezinde sector van wegenbouwers en -beheerders. Zo betwijfelen sommigen of de kwaliteit van HMA en WMA hetzelfde is – het wetenschappelijk vastgestelde antwoord: ja. Ook wil een enkeling de zekerheid dat de CO₂-reductie daadwerkelijk tot stand komt. Frits laconiek: “Dat lijkt me glashelder. Een ton heet asfalt kost circa acht kuub gas, een ton warm asfalt zo’n vijf kuub.”

Daarnaast is er collateral happiness: de duurzamere productietechniek vermindert de afhankelijkheid van buitenlands gas. Andere voordelen zijn de lagere emissies van de asfaltcentrales zelf en arbovoordelen voor het personeel. In stilte denkt Frits dat het gezegde ‘Onbekend maakt onbemind’ voor

het leeuwendeel van de critici geldt. “Acceptatie is altijd een kwestie van tijd.” Verdient LEAB louter lof? Eerlijk is eerlijk: er is een nadeel. Het betreft hierbij de handmatige verwerking van LEAB. “Voor de machine maakt het niet uit. Maar bij bochtjes en kolken moet je net wat harder met de hark drukken.”

Geen bluf
Vooruit, een spoedcursus LEAB. Want niet iedereen kreeg met Sinterklaas 2024 een Scheikunde Experimenteerdoos. Frits: “Het geheim? Temperatuur is altijd het ‘motortje’ in de asfalttechnologie geweest. Dat hebben we kunnen wijzigen. Nu gaat het om viscositeit [de mate van stroperige vloeibaarheid – red.J]. Die is nodig om bitumen met andere stoffen te kunnen mengen – van steenslag en zand tot oud asfalt. Onze truc is dat we bij 140 °C schuimbitumen toepassen, wat de viscositeit verlaagt.” Frits, van oorsprong Hagenees, vergelijkt het schuimproces



graag met Haagse bluf, een luchtig toetje met geklopte eierdooiers en rode bessen. Toch is van bluf of grootspraak geen sprake: LEAB is baanbrekend in duurzaamheid. Dat zit ‘m niet alleen in de lagere temperatuur, maar ook in het hoge percentage hergebruik van oud asfalt. “We breken het op, drogen het tot ruim 100 °C en weken het vijf à tien minuten in een soort verjongingsolie. Oil of Olaz, maar dan voor granulaat. Zo kan LEAB voor 60 à 70% procent uit oud asfalt bestaan.”

2030 en later
Voor de helderheid: opdrachtgevers zijn niet verplicht om met LEAB in zee te gaan. Maar verstandig is het wel, alleen al omwille van duurzaamheidswinst. “Wie per se heet asfalt wil, moet een hogere prijs voor lief nemen, want de installaties worden nu volledig op LEAB ingesteld.” Tijd om achter te overleunen? Nee. Frits en zijn collega’s werken stug verder

Vrouwen die hun mannetje staan



Hoewel vrouwen nog steeds in de minderheid zijn bij Heijmans, groeit hun aantal gestaag. Assistent werkvoorbereider Maria Odor en projectcoördinator Ingrid Meddens zijn twee van hen. Zij raden andere vrouwen aan hun voorbeeld te volgen.

Toen Maria Odor zeven jaar geleden voor het eerst een Heijmanskeet binnenstapte, moest ze even slikken. Ze nam deel aan een social returnproject, een aanpak om meer werkgelegenheid te creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, en wist niet wat ze kon verwachten. “Een van mijn eerste vragen was: werken hier alleen mannen? Ik was inderdaad de enige vrouw. Maar dat bleek helemaal geen probleem. Ik werd direct geaccepteerd zoals ik ben.”

Collega Ingrid Meddens was al gewend aan veel mannen om zich heen. “Tijdens mijn studie chemische technologie was ik een van de twee meiden. Daar veranderde niet veel aan toen ik 26 jaar geleden werkvoorbereider werd bij Heijmans. In de uitvoering was er nog één andere vrouwelijke werkvoorbereider.

De rest van de vrouwen werkte op de administratie of in de schoonmaak.” Tegenwoordig is de man-vrouwverhouding bij Heijmans duidelijk in beweging: inmiddels is vijftien procent van de medewerkers vrouw.

Directe voordelen

Werken met veel mannelijke collega's heeft zo z'n voordelen, vinden de twee. Maria: “Mannen zijn meestal directer dan vrouwen. Ze zeggen wat ze bedoelen en doen wat ze willen doen. Dat werkt heel prettig. Ik leer daar veel van, vooral op momenten dat ik de neiging heb te blijven hangen in bijvoorbeeld het overanalyseren van een blik of een opmerking.” Ingrid ziet ook de voordelen van directheid, maar mist soms nuance bij mannelijke collega's. “Het gaat vaak

om kleine dingen. Bijvoorbeeld wanneer er nieuwe collega's op een project komen werken. Dan geef ik ze graag de tijd en kans om hun werk goed te doen, ook als er dan wat meer uitleg nodig is dan normaal. In dat opzicht zie ik mezelf als een verbinder.”

Gezellige gesprekken

Hoewel ze graag met mannen samenwerken, zijn Ingrid en Maria voorstander van meer vrouwen op de werkvloer. “Qua werk maakt het weinig verschil”, zegt Ingrid. “Een werkoverleg loopt niet anders als ik daar als enige vrouw tussen de mannen zit. Alhoewel diversiteit in brede zin wel bijdraagt aan een betere balans in de gesprekken. Voor mij zit het verschil vooral in de sociale gesprekken tussen het werk door. Nu de mogelijkheid er is, zoek ik toch sneller contact met een vrouwelijke collega. Zo loop ik graag met mijn calculator, ook een vrouw, over de bouwplaats om de vorderingen van een project te bekijken. We hebben een goede persoonlijke klik, dat maakt het werk gezelliger.”

Ruimte om te groeien

Maria kreeg na haar eerste maanden als administratief medewerker een aantal keer een contractverlenging. Na twee jaar werd ze assistent werkvoorbereider. Inmiddels werkt ze toe naar de functie van werkvoorbereider. “Het mooie van werken bij Heijmans is dat er echt veel aandacht is voor je persoonlijke ontwikkeling. Ik ben een ander mens dan toen ik hier zeven jaar geleden binnenkwam. Dat komt onder andere omdat ik me geaccepteerd voel. De trainingen en cursussen die je kunt volgen zorgen ervoor dat je doorgroeimogelijkheden hebt, maar ook dat je persoonlijk groeit.”

“Een van de redenen dat ik het hier al 26 jaar naar mijn zin heb, is omdat Heijmans een sociaal bedrijf is”, voegt Ingrid daaraan toe. “Er is aandacht voor de werk-privébalans, persoonlijke ontwikkeling en er wordt echt naar je geluisterd. Als je een idee hebt of je wilt iets, dan kan dat meestal. Vaak krijg je daar dan zelfs ondersteuning of hulp bij.” ■



Ingrid Meddens
Projectcoördinator |
Heijmans Infra | Regio Noordwest



Maria Odor
Assistent werkvoorbereider |
Heijmans Infra | Regio Noordwest

**Samen bouwen
aan vertrouwen:
hoe duidelijke
communicatie
een verschil
kan maken.**

Jan van der Marel,
Medewerker infrastructuur |
gemeente Katwijk

Edwin Koppes
Projectleider | Heijmans Infra |
Regio Noordwest

Zoals bij elk bouwproject waren er de nodige uitdagingen bij de herinrichting van een aantal straten in Rijsburg in de gemeente Katwijk. Door de proactieve houding van zowel de gemeente als Heijmans, werden die steeds snel opgelost. Een gesprekstool hielp het werkproces nog beter te maken. “Tijdens het eindgesprek kreeg Heijmans een 10 voor de samenwerking, daar was ik wel even stil van.”



Direct na het startoverleg van herinrichtingsproject Lupine was er vertrouwen in een fijne samenwerking bij Jan van der Marel, medewerker infrastructuur bij de gemeente Katwijk. Het herinrichtingsproject vindt plaats in een jaren tachtig woonwijk van Rijsburg en is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte en het uitvoeren van klimaat-adaptieve maatregelen. “Heijmans stelde de juiste vragen”, verklaart Jan. “Ze waren duidelijk en kritisch, en droegen een aantal knelpunten aan die heel terecht waren. De werkzaamheden zouden namelijk een aantal kabels en leidingen kruisen en daar was in het ontwerp niet genoeg rekening mee gehouden.”

Dubbelcheck

Voor het team van Heijmans is het grondig onderzoeken van de opdracht een manier om het project soepel te laten verlopen, vertelt projectleider Edwin Koppes. “Het liefst lossen we alle obstakels in een traject vooraf al op, zodat we tijdens de werkzaamheden geen vertraging oplopen. Daarom checken we alles: van de grondwaterstand en de bodemopbouw tot aan de relatie tussen de gemeente en het waterschap.”

Onderdeel van het project is het afkoppelen hemelwaterafvoer van het hoofdriool. Daarvoor wordt een infiltratieriool aangelegd, regenwater wordt daarmee via infiltratie afgevoerd en blijft in de wijk in plaats van afvoer op het hoofdriool Door gaatjes in de rioolbuis kan het water in de grond stromen. Als de grond verzadigd is, stroomt het overschot van het

regenwater de Rijn in. Jan: “Het is een van de maatregelen die we in de gemeente nemen om voorbereid te zijn op het veranderende klimaat, net als het aanleggen van groene en waterdoorlatende parkeervakken. Zo geven we deze buurt na 45 jaar een uitgebreide opknapbeurt en maken we de straten klaar voor de toekomst.” Deze herinrichting is eigenlijk een deelproject van een groter traject, dat vanwege andere grondwerkzaamheden nog niet van start kon. “We hebben ervoor gekozen om dit deel toch alvast door te laten gaan. Zo dient het voor bewoners als voorbeeld van hoe de rest van de wijk eruit zal gaan zien en zo kunnen we ook monitoren of de klimaatmaatregelen werken.”

Bouwkeet met lage drempel

Hoewel omgevingsmanagement geen onderdeel was van de opdracht, betekent werken in een woonwijk wel rekening houden met bewoners. Voor Heijmans is dat geen probleem, vertelt Edwin. “Ik vind het normaal dat onze uitvoerder, die veertig uur per week op de bouwplaats is, het eerste aanspreekpunt is bij vragen. De bouwkeet staat midden in de wijk en de deur is altijd open. Dat is fijn voor ons en voor de bewoners, want zo kun je eventuele problemen snel oplossen. Het was ook fijn dat de gemeente maximaal heeft bijgedragen aan het informeren van bewoners, met een website, bewonersavonden en een vooropname van de woningen, zodat eventuele schade door werkzaamheden vastgesteld kan worden. Dat zorgt bij bewoners voor vertrouwen. En voor mij geeft het rust, want ik hoef niet in discussie te gaan als een bewoner

een scheur in zijn gevel heeft.” Andersom was Jan ook heel blij met de communicatie van Heijmans richting bewoners. “Ik zie vaak dat bewoners bij de start van een project geïnformeerd worden, maar Heijmans blijft dat doen tijdens het project. Ook toen een van de bouwfasen toch in tweeën gesplitst werd om de bereikbaarheid van de wijk te behouden, hebben ze de bewoners daarin meegenomen. Dat bewoners niet verrast worden door werkzaamheden scheelt enorm.”

Korte lijnen

Ondanks de goede voorbereiding, bleek ook in dit project niet alles voorspelbaar te zijn. Jan: “Het zand dat om de rioolbuizen lag moest onverwacht vervangen worden. Als zoiets gebeurt, is een goede samenwerking nog belangrijker. De toezichthouder, aannemer en uitvoerder spraken elkaar dagelijks, waardoor alles goed doorliep.” Edwin voegt daaraan toe dat het prettige contact ook terug te zien was in de tweewekelijkse bouwvergaderingen. “Die waren altijd heel concreet, waardoor we steeds binnen een uur klaar waren. Dat maak ik niet vaak mee bij andere projecten.”

Elkaar serieus nemen

Wat ook bijdroeg aan de goede samenwerking, was de systematiek Better Performance van het CROW, die de gemeente Katwijk inzet bij samenwerkingen. Daarmee beantwoorden beide partijen halverwege en na afloop het project een aantal vragen over elkaar, legt Jan uit. “Je geeft de ander dan een beoordeling op verschillende punten, zoals kwaliteit, planning, deskundigheid en

communicatie. Daar rolt een cijfer uit, maar belangrijker nog: het geeft aanleiding om het te hebben over hoe de samenwerking gaat en hoe het nog beter kan.”

Hoewel vanaf het begin duidelijk was dat het project goed liep, was Edwin er wel even stil van dat de gemeente een tien gaf aan de samenwerking. “Dat maak je natuurlijk niet vaak mee, maar het laat zien hoe professioneel we hier allemaal in staan. Want we hebben ook best wat financiële discussies gehad, maar daar zijn we goed uitgekomen. De kern van een goede samenwerking is denk ik dat je elkaar serieus neemt. Dat begint met iets simpels als een vraag van de ander niet te lang laten liggen. Als je antwoord geeft, kan de ander weer door. Dat geeft een goed gevoel.”

Project Lupine in het kort

- kolkaansluitingen op het riool opbreken
- 370 meter drainage infiltratie transport-riool aanleggen
- 3.000 m² bestrating vernieuwen
- 850 m² klimaatadaptief parkeersysteem aanleggen
- straatmeubilair verwijderen en opnieuw aanbrengen
- groenvoorzieningen aanbrengen

Met andere ogen naar de omgeving kijken

Geen duurzaamheidsmaatregelen die worden opgelegd, maar met elkaar in gesprek gaan over mogelijkheden en kansen om natuurvriendelijker te bouwen, passend bij een project. Léon Dielen ontwikkelde de Natuurladder, een instrument die dat mogelijk maakt voor de hele bouwsector. Samen met Aloy van Slingerland adviseert hij projectteams hoe ze ermee kunnen werken.



Aloy van Slingerland
Duurzaamheidscoördinator |
Heijmans Infra | Regio Noordwest

Léon Dielen
Programmamanager water |
Heijmans Infra



Drie jaar geleden is de Natuurladder ontwikkeld. Léon Dielen is nu programmamanager water bij Heijmans, maar werkte destijds nog bij Dura Vermeer. “Heijmans was er op dat moment ook mee bezig, dus een samenwerking was meer dan logisch.” De Natuurladder is een gespreksstarter voor projectteams en tegelijkertijd een meetlat voor natuurlijkvriendelijk werken. Aan de hand van een aantal vragen voer je data in over gedrag, leiderschap en de inhoud van een project. Er volgt dan een uitkomst waarbij de online tool berekent op welke trede van de ladder het project zich bevindt en waar verbetering mogelijk is. Volgens Léon gaat het daarbij vooral om gedragsverandering. “We leggen geen maatregelen op, maar kijken hoe we binnen een project stappen kunnen zetten die beter zijn voor de natuur. In de bouwwereld staat de Veiligheidsladder al prominent op de agenda. Deze ladder lijkt daarop en is laagdrempelig in gebruik.”

Duurzaamheid inzichtelijk maken
Als duurzaamheidscoördinator in de regio Noordwest brengt Aloy van Slingerland de Natuurladder onder de aandacht bij projectteams. Zo organiseerde hij een inspirerende Natuurladder-sessie in de gemeente

Haarlem, samen met Dura Vermeer, Van Gelder, Witteveen+Bos en Sweco. Dit zijn de andere organisaties die binnen het raamcontract van de gemeente werken. “Na een presentatie van Léon gingen we groepsgewijs in gesprek over hoe we in de lopende projecten kunnen bijdragen aan het verhogen van de biodiversiteit, klimaatadaptie en een gezond milieu.” De Natuurladder helpt projectteams bij het inzichtelijk maken op welke treden

“Er is geen goed of fout, het gaat om met elkaar het gesprek voeren”

projecten op dat moment staan. Juist in die gesprekken schuilt volgens Léon veel goeds. “Een groepje vond dat een project al op trede vier (van de vijf) stond en een ander groepje dacht voor hetzelfde project aan trede twee. Waar komt dat verschil vandaan? Daarover moet het gesprek gaan.”

Passend bij het project
Naast vaststellen op welke trede een project staat, maakt de Natuurladder ook inzichtelijk hoe je een project kunt verduurzamen. De bijbehorende

KANsenscan en zeven verschillende factsheets geven concrete handvatten daarvoor en maken inzichtelijk wat je kunt doen. De adviezen gaan over gebiedseigen zaden en plantgoed, het tegengaan van invasieve exoten, met beleid verhard en ontharden, goed maaibeleid, bodemverdichting tegengaan, terreinaantasting voorkomen en bouwplaatsinrichting. Je kiest voor maatregelen die passend zijn voor het gebied waarin jij werkt. Léon noemt als voorbeeld het graven van een wadi. “Zo’n waterafvoer klinkt als een goed idee, maar werkt alleen als er binnen jouw project een geschikte plek is om die aan te leggen.” Het zaaien van wilde bloemenmixen of het plaatsen van nest- en vleermuizenkasten zijn andere voorbeelden van eenvoudige interventies, maar ook daarbij moet je je afvragen of ze passend zijn voor de omgeving. De Natuurladder helpt ook bij het kiezen van maatregelen die daadwerkelijk efficiënt zijn.

Gezonde bodem na zwaar materieel
Aloy is enthousiast over de Natuurladder, maar ziet ook uitdagingen bij de regionale projecten. “Soms duren de projecten maar vier weken en met zo’n korte voorbereidings- en doorlooptijd

is het lastiger om het gesprek over natuurvriendelijk werken te voeren. Toch zie ik het als een uitdaging om ook bij die projecten de Natuurladder op de agenda te krijgen.” Léon adviseert ook regelmatig collega’s die niet goed weten hoe ze natuurvriendelijker kunnen werken. “Een projectleider moest laatst een geluidswand langs de snelweg plaatsen en had geen idee wat hij verder nog kon bijdragen aan de omgeving. Aan de hand van de Natuurladder kwamen we op het idee om de bodem te verbeteren. Hij zou met zwaar materieel gaan rijden en we bedachten hoe hij die bodem achteraf kon verbeteren. Hij werd zich er ook meteen van bewust dat voor natuurgroei een gezonde bodem heel belangrijk is.”

Juist die bewustwording, daar gaat het volgens Aloy om. “Dat is de grootste stap die we kunnen zetten. Het gaat niet om goed of fout. Soms merk ik dat mensen zich gelijk verdedigen als ik met ze om de tafel zit, maar soms is het prima om te constateren dat je iets niet doet. De Natuurladder helpt je met een andere bril naar je omgeving te kijken. Het is al een grote winst als we beseffen wat we doen en hoe we eenvoudig nog meer kunnen doen.”

3 resultaten van de Natuurladder

1. Een natuursafari met een ecooloog voor het projectteam om ze te informeren over de aanwezige natuur binnen het project.
2. In een projectteam met elkaar op zoek gaan naar the big five, oftewel de vijf beste maatregelen voor duurzaamheid.
3. Een discussie voeren of de natuur als stakeholder kon worden meegenomen binnen een aanbesteding.



Over de Natuurladder
De Natuurladder biedt handvatten om klimaatadaptatie, biodiversiteit en bodem- en waterkwaliteit in te bedden in de projectorganisatie. Heijmans en Dura Vermeer zijn de initiatiefnemers, maar het instrument is ontwikkeld in samenwerking met Witteveen+Bos, Sweco, Vlinderstichting en Strukton. Om de Natuurladder voor iedereen in de bouwsector toegankelijk te maken, is het beheer overgedragen aan Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel. [Samenvoorbiodiversiteit.nl/natuurladder](https://www.samenvoorbiodiversiteit.nl/natuurladder)

Heijmans Infra B.V.

Regio Noordwest

Vestiging Assendelft
Zaandammerweg 14
1566 PG Assendelft
T 075 - 687 2222

Vestiging Pijnacker
Katwijkerlaan 115
2641 PE Pijnacker

E infranoordwest@heijmans.nl
W heijmans.nl